МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Матеріали і тези X Міжнародної конференції молодих учених та студентів (18-19 жовтня 2024 р.)

1 том

ОДЕСА 2024

УДК: 37+78+792.8+008-021.1

Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези X Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 18-19 жовтня 2024 р.). — Т.1. — Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2024. — 341 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Протокол № 4 від 31.10. 2024 р.

Рецензенти:

Мартинюк Тетяна Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри-професор кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Білова Наталія Костянтинівна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри музично-інструментальної підготовки Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського».

Матеріали і тези друкуються в авторській редакції.

Технічний редактор Ганна РЕБРОВА

©Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2024

духовності особистості. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць, 1(1), 66–75.

3. Південно-Китайський педагогічний університет. (2022). 华南师范大学本科人才培养方案: 2022 年版. Отримано з http://music.scnu.edu.cn/programscurriculum/undergraduateprogram/

4. Міністерство освіти і науки України. (2024). Проєкт стандарту вищої освіти зі спеціальності «Середня освіта» (за предметними спеціальностями) на рівні бакалавра. Отримано з http://surl.li/deejsr

БОЙКО Варвара,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»);
науковий керівник –
кандидат педагогічних наук, доцент
Наталія БАТЮК

МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Анотація. *У статті розглянуто значення музично-дидактичних ігор в освітньому середовищі початкової школи. Представлено приклади ефективних музично-дидактичних ігор, що сприяють засвоєнню базових знань, умінь і навичок у галузі музичного мистецтва на рівні початкової освіти. Доведено, що використання музично-дидактичних ігор на уроках мистецтва у початковій школі сприяє розвитку основних музичних здібностей учнів*

Ключові слова: музично-дидактичні ігри, ігрова діяльність, уроки мистецтва, початкова школа.

Використання дидактичних ігор на уроках музичного мистецтва для учнів молодшого шкільного віку є важливим компонентом навчального процесу, що підкреслюється у численних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців. Музично-дидактичні ігри сприяють активізації пізнавальної діяльності учнів, розвивають їхнє музичне мислення та творчі здібності, роблячи процес навчання більш ефективним і захоплюючим. У таких іграх поєднуються навчання, творчість та пізнання нового, що є надзвичайно важливим для формування основ музичних компетентностей у дітей молодшого шкільного віку.

Мета статті: обґрунтувати ефективність музично-дидактичних ігор для розвитку основних музичних здібностей учнів початкової школи.

З огляду на поставлену мету, у статті розглянуто конкретні приклади музично-дидактичних ігор, які сприяють формуванню базових знань, умінь та навичок з музичного мистецтва у дітей молодшого шкільного віку. Музично-дидактичні ігри, які використовуються в освітньому процесі, не лише активізують пізнавальну діяльність учнів, але й стимулюють їхнє

музичне мислення та творчі здібності. Водночас такі ігри забезпечують цілісне поєднання навчального процесу з елементами творчості та пізнання нового, що є необхідним для гармонійного розвитку музичних компетентностей учнів початкової школи.

Н. Кудикіна вважає, що використання дидактичних ігор у загальноосвітній школі дає можливість зацікавити учнів, спонукати їх до засвоєння матеріалу, а також контролювати процес формування знань, умінь та навичок (Кудикіна, 2010).

М. Вишневецька зазначає, що музично-дидактичні ігри є ефективним засобом педагогічного спілкування на уроках музичного мистецтва в початковій школі. Вони забезпечують інтерактивний і захоплюючий підхід до навчання, що стимулює участь учнів, сприяє розвитку музичних навичок і допомагає в створенні позитивної атмосфери на уроці (Вишневецька, 2023).

С. Матвієнко вказує, що використання музично-дидактичних ігор ґрунтується на кількох основних принципах:

- *інтерактивності:* ігри передбачають активну участь учнів, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу через практичне застосування знань і навичок;
- *залучення і мотивації:* музично-дидактичні ігри є захоплюючими і веселими, що допомагає підтримувати високу мотивацію і зацікавленість учнів у навчальному процесі;
- *адаптації до вікових особливостей:* ігри повинні відповідати віковим особливостям учнів, бути зрозумілими і відповідати рівню їхньої підготовки;
- *розвитку різних музичних навичок:* ігри повинні допомагати в розвитку різних аспектів музичної освіти, таких як ритм, мелодія, гармонія, слух, вокальні та інструментальні навички.

Наведемо приклад гри «Музичні протилежності», що спрямована на розуміння структури, форми творів та музичного слуху. Хід гри: педагог грає або наспівує фрагменти музики, що демонструють різні контрасти (швидкий і повільний темп, гучний і тихий звук), а учням потрібно визначити контрасти і пояснити, як вони впливають на сприйняття музики.

- *використання різних форм і методів:* ігри можуть бути як динамічними (активними), так і пізнавальними.

Наприклад, рухлива гра з музичним супроводом «Музичні стільці» для розвитку слуху та реакції на музику. *Хід гри*: потрібно розставити стільці в коло, так щоб їх було на один менше, ніж кількість учнів, учням потрібно ходити навколо стільців під музику, коли музика перестає звучати – кожен учень має знайти стілець і сісти. Той, хто не знайшов стілець, виходить з гри, а один стілець прибирається, гра триває, поки не залишиться один переможець.

На противагу активним іграм, вчителі музичного мистецтва використовують ігри, спрямовані на активізацію пізнавальних процесів і мислення. Так, наприклад, гра на розвиток короткотривалої пам’яті «Картки пам’яті». *Хід гри:* педагог створює картки з різними музичними термінами, нотами або зображеннями інструментів, потім він розкладає їх на столі

зображеннями донизу, учням потрібно перегортати дві картки одночасно, намагаючись знайти відповідності). С. Матвієнко зауважує, що важливо варіювати види музично-дидактичних ігор для комплексного розвитку учнів (Матвієнко, 2017).

На нашу думку, на уроках музичного мистецтва у початковій школі можуть бути застосовані різні види інтеграції музично-дидактичних ігор в освітній процес.

Хочемо навести приклади різних форм організації ігрової діяльності учнів молодшого шкільного віку із застосуванням цього методу:

- *ритмічні вправи* – допомагають учням розвивати ритмічне чуття і координацію. Наприклад, ігри, де учні повторюють ритмічні малюнки за допомогою ударних інструментів або рук. Музично-дидактична гра «Творча імітація». *Хід гри:* педагог грає або наспівує звуки або ритми, які учні повинні імітувати. Можна використовувати різні інструменти або тілесні звуки (наприклад, стукання пальцями, олівцями по столу, аплодування). Учні можуть працювати в парах або групах, створюючи свої власні звукові композиції;
- *музичні вікторини* – перевіряють знання про музику, такі як назви музичних інструментів, елементи музичної теорії або факти про композиторів, допомагають закріплювати навчальний матеріал у формі гри. Гра «Музичний пам’ятник». *Хід гри*: вчитель вішає на дошку портрет композитора, учням потрібно написати на аркушах декілька слів, що стосуються його творчості (епоха, твори, інструменти) та наклеїти ці аркуші під портретом на дошку;
- *музичні сценки:* рольові ігри, в яких учні виконують ролі музичних персонажів або сценки з музичних творів, допомагають глибше зрозуміти музичний контекст і розвивають творчі навички, як-от гра «Музичний крокодил». *Хід гри:* педагог роздає учням картки з описами різних музичних ролей або персонажів (наприклад, композитор, диригент, музичний критик). Учні по черзі виконують роль і представляють свою версію музичного завдання або ситуації. Інші учні повинні вгадати, яку роль грає учень, і обговорити, як ця роль впливає на виконання).

С. Барило вказує, що музично-дидактичні ігри мають численні переваги для навчального процесу:

- *збільшення мотивації і залучення:* ігри роблять навчальний процес більш захоплюючим і цікавим, що підвищує мотивацію учнів до навчання і активної участі;
- *розвиток музичних навичок:* ігри сприяють розвитку різних музичних навичок, таких як ритмічне чуття, слухова пам'ять і креативність. Гра «**Танцювальні батли**». *Хід гри:* учні формують команди і влаштовують змагання, виконуючи танцювальні рухи під музику;
- *соціальна взаємодія:* групові ігри сприяють розвитку соціальних навичок, таких як співпраця, комунікація і вирішення конфліктів. Гра «Співоча естафета». *Хід гри:* вчитель розділяє клас на команди, кожна

команда отримує частину пісні, яку потрібно заспівати, кожен учень по черзі співає свою частину, і завдання команди – правильно з'єднати всі частини пісні в єдине ціле (Кісільчук, 2020);

- *покращення пам'яті і концентрації:* ігри можуть допомогти покращити пам'ять і концентрацію, оскільки учні повинні запам'ятовувати і виконувати різні музичні завдання. Гра «Слухове ехо». *Хід гри:* вчитель грає фрагмент пісні або ритму, а учні повторюють його. З кожним колом фрагмент додається, і учні повинні запам'ятати всі попередні;
- *проведення контролю знань:* ігри можуть бути задіяні у вигляді діагносту вальної роботи при проведенні тематичного або підсумкового контролю: наведемо приклад гри «Вірю-не вірю». *Хід гри:* педагог говорить твердження про музику (наприклад, «Бандура — це клавішний інструмент», «Бах – це німецький композитор»), учням треба визначити, твердження є правильним чи помилковим;

Ми вважаємо, що, незважаючи на багато переваг, музично-дидактичні ігри поки не користуються великою популярністю серед вчителів з таких причин:

- *часові обмеження*: ігри можуть займати більше часу, ніж традиційні навчальні методи, що може бути проблемою при обмеженій тривалості уроків;
- *різний рівень підготовки*: учні можуть мати різний рівень підготовки, що може ускладнювати організацію ігор, які підходять для всіх;
- *наявність ресурсів*: для деяких ігор може знадобитися спеціальне обладнання або матеріали, які не завжди доступні в навчальному закладі.

Отже, музично-дидактичні ігри є потужним засобом педагогічного спілкування на уроках музичного мистецтва у початковій школі. Вони сприяють розвитку музичних навичок, підвищенню мотивації учнів і покращенню соціальної взаємодії. Не зважаючи на можливі виклики, використання ігор робить навчальний процес більш захоплюючим і ефективним, що позитивно впливає на успіхи учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневецька, М. (2023). Вплив музичної гри на естетичне сприйняття музики молодшими школярами. *Modern Engineering and Innovative Technologies,* 5 (25-05), 15–22. http://surl.li/cudoxd

2. Кудикіна, Н. (2010). Гра: феноменологічна та педагогічна характеристики. *Освітні дискусії, (*1), 4. http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2010_1_4

3. Матвієнко, С. (2017). *Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя.

4. Кісільчук, І. (2020). *Цікаве музикування на уроках мистецтва в НУШ*. Тернопіль: Підручники і посібники.

5. Барило, С. (2016). Музично-дидактичні ігри як засіб розвитку музичних здібностей молодших школярів. *Наука і освіта*, 1-10. http://surl.li/nsassm

LI PEIYING
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky
second (master's) level of education
Yuliiya VOLKOVA
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky
Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Teacher of the Department of Musical Art and Choreography

TO THE DEFINITION OF «DANCE IMPROVISATION»

The article is devoted to the study of the phenomenon of dance improvisation. The article highlights the results of the theoretical analysis of literature, tangent to the problem of disclosing the essence of this phenomenon and the definition of «dance improvisation» as a scientific concept. Several definitions of the concept of «dance improvisation» from various domestic to foreign sources are presented.

Particular attention is paid to the phenomenon of contact improvisation, as the most common and demanded by modern society cultural and social phenomenon.

Keywords: «improvisation», «dance improvisation», «modern choreography», «contact improvisation».

Стаття присвячена дослідженню феномену танцювальної імпровізації. У статті висвітлено результати теоретичного аналізу літератури, дотичної до проблеми розкриття сутності зазначеного феномену та визначення «танцювальна імпровізація» як наукового поняття. Представлено декілька дефініцій поняття «танцювальна імпровізація» з різних вітчизняних на зарубіжних джерел.

Особливу увагу приділено феномену контактної імпровізації, як найбільш поширеному та затребуваному сучасним суспільством культурно-соціальному явищу.

Ключові слова: «імпровізація», «танцювальна імпровізація», «сучасна хореографія», «контактна імпровізація»

Application of project-based technologies in preparing future choreographers for staging activities……..……..254
Назарова Т.
Традиції та інновації в процесі розбору двоголосних інвенцій Й. С. Баха на уроках фортепіано: від аналізу до виконання……...258
Ye Han, Batiuk N.
Artistic-imaginative thinking of future choreographers as a foundation for creating vivid dance images……260
Wang Shengqi, Batiuk N.,
Pedagogical conditions for preparing future music teachers to cultivate students' artistic perception of national musical art…….264
Бойко, В.
Музично-дидактична гра як засіб організації практичної роботи на уроках мистецтва у початковій школі……268
Li Peiying, Volkova Y.
To the definition of «dance improvisation»…… 272
Pan Junyu, Volkova Y.
To determine the specifics of stage ballroom dances……275
Pan Siao, Ashykhmina N.
Methodical aspects of the formation of musical and performing competence of future vocal teachers……..278
Калюжна, О., Мельниченко В.
Музично-теоретична підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання……280
Мельниченко В., Арутюнян Г.
Музично-творчі вміння майбутніх бакалаврів музичного мистецтва: сутність поняття……..281
Li Taoran
The role of communicative abilities in ensemble performance……283
Xin Lin
Interpretive experience as the foundation of professional training for future piano teachers……..285
Huang Yanfen
The development of accompanist skills in future bachelors of music arts……287
Yao Xinhan
The development of timbre-dynamic perceptions in future bachelors of music arts through the study of piano works……..289
Yao Zhaozi
The development of emotional intelligence in future bachelors of music arts through vocal training……291
Чжан Ке, Горожанкіна О.